

JUHTKIRI

Kes trikitab presidendivalimistega?

Valitsuskoalitsiooni presidendikandidaadi kandidaadi Jüri Raidla loobumine talle pakutud toetusest on korraga hea ja halb. Hea sellepärast, et tee hoitakse vaba neile võimalikele kandidaatidele, kellele on riigipeaks saamine tõeline kutsumus ja kellel on selleks (enda hinnangul) olemas kõik vajaminevad omadused – peab ju kogenud õigusteadlane ja riigireformi eestkõneleja end küll tugevaks põhiseaduse valvuriks ja riikluse visiooni kandjaks, ent jääks enda sõnul jänni Eesti esindamisega välismaailmas. Ootame samasugust eneseteadlikkust ka kõigilt teistelt kandidaatidelt!

Halb on Raidla loobumine kandideerimisest aga muidugi seetõttu, et võimuliidu presidendiootsingud on taas liikumas algpunkti. Veelgi enam – peaministrilt Kaja Kallaselt kostnud sõnum, et tugev kandidaat on leitud, kuid teda tuleb veenda nõusoleku andmise asjus, vallandas spekulatsioonide laine, mille käigus kõlas nii mõnegi tõepoolest presidentaalsete omadustega inimese nimi. Ent kui see kõik on tagant-

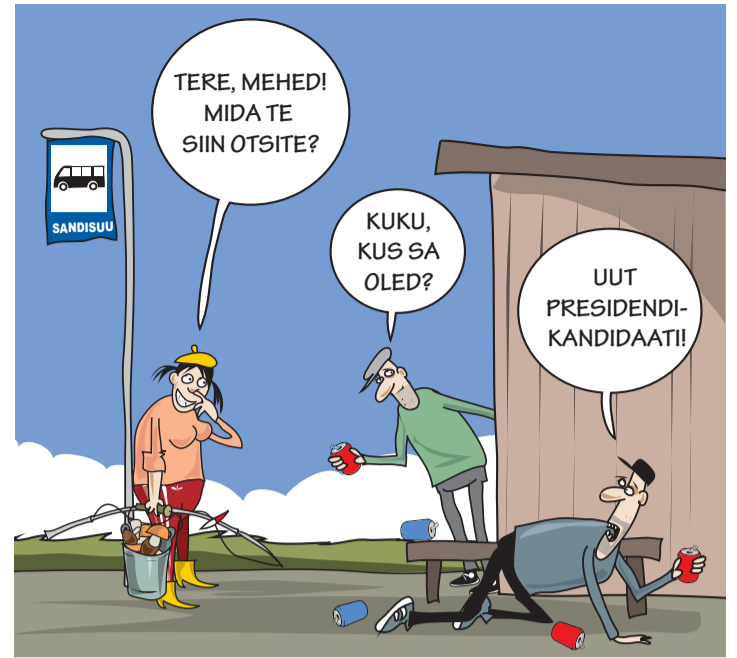
Kas pole mitte ohtu, et keegi heidab koalitsiooni ponnistustele teadlikult kaiki kodaratesse?

järele osutunud vaid spinniks, kas pole siis sel juhul ohtu, et keegi heidab koalitsiooni ponnistustele teadlikult kaiki kodaratesse? Ei pruugi ju kord juba ennatlikult avalikuse ette kistu, kellel pole poliitike võimalikest kokkulepetest ja toetusest aimugi, enam kandideerimisega tõsimeeli kutsumise peale nõustuda.

Võimuliidu võimetus tulla lahedale ühise presidendikandidaadiga sunnib aga passima kõiki teisigi – ühelgi opositsioonierakonnal pole parlamendis küllaldaselt häält, et välja tulla oma kandidaadiga. Või on EKRE kandidaadil Henn Põlluaasal õnnestunud saada puuduolevad hääled Isamaalt?

Lõpuks polegi eriti vahet, kas presidendivalimisi suunab läbikukkumise poole kellegi kuri käsi või mitte, kuid selline tulemus tooks igal juhul kaasa taas tõdemuse, et presidendivalimise kord vajab põhimõttelist muutust. Kõige selgemalt oleks sellest võita rahvale presidendivalimise õigust soovival EKRE-l ja Keskerakonnal.

ANDRES VARUSTIN

TSITAAT

„Kui parteid vähegi tahaksid ja kavatsesid Kaljulaidile teist ametiaega pakkuda, oleks seda juba ammu tehtud. On raske uskuda, et ka kalestunuium parteilane võiks olla nii julm, et minna kõrges eas Rüütli presidendijutuga tülitama. Nii jääbki alles ainult Toomas Hendrik Ilves, ainuke isik Eesti Vabariigis, kelle puhul vastupunnimine pakkumisele on usutav ja loogiline, kuid kes samal ajal ainsana võiks mängu päästa.“

Sirbi peatoimetaja Kaarel Tarand. ERR

President loosi teel

Kuna rahvas presidenti ei vali, vaid seda teeb maksimaalselt paarisajaline kolleegium, kes liiga tihti ajalehti ei loe, siis võin ma rahu-meeli arutleda selle üle, kes ja kuidas peaks presidenti valima. Eeldusel muidugi, et me presidenti ikka tahame. Pärast seda, kui meil pole olnud ainsatki presidenti kes, näiteks, ei asuks tegelema kõikvõimalike isiklike raha- ja kinnisvaraasjadega.

Päts muidugi kõigepealt, siis ka Meri, Ilves, Rüütel ja on segaseid lugusid olnud ka Kersti Kaljulaidil, kui meenutada vabariigi 100. aastapäeva vastuvõetud korraldamist. Kus olemas pidanud etenduse asemel näidati nigelat filmijupikest, mis olevat läinud maksma 300 000 eurot. Muide, kui tollest sajanda aastapäeva äpardusest veel rääkida, siis oli see nässu keeratud otsast peale. Isegi presidendikõne, mida ta sai kirjutada terve aasta, ei kujutanud endast miskit rahvaga rääkimist ja valitud korraldamise koht kah mitte. Eesti Rahva Muuseum, mis meenutas kõigile Nõukogude õhujõudude maandumisrada ja millel polnud ega ole mingit seost meie reaalse ajalooga, samal ajal kui Estonia ooperimajal on. Estonias tulid kokku Maanõukogu (Eesti eelparlament), Asutav Kogu ja esimesed riigikogud.

Jaan Krossi romaanis „Tabamatus“ on kirjeldatud ühte Eesti kõige sümbolsemat seika, kus maapäeva koosolekule teatris ja enamlaste töölismanifestatsioonile väljas platsi peal pidas kõnet Jüri Vilms, seistes lahtise akna laual ja rahustades maha plahvatusohtliku massiivtuse... Oma kõnes vabariigi 100. aastapäeval ei rääkinud president rahvastükkidest, vabadussõjast, Tartu rahust, detsembrimässu mahasurumisest, nõukogude okupatsioonist, küüditamisest, nõukogude ajal Eestit hoidnu-

IGOR GRÄZIN
jurist-kolumnist

Kui me arvame, et suur osa Eesti rahvast on meelestatud eestlaslikult ja patriootiliselt, siis tõenäosus, et loosi teel valitud president on tugevamalt Eesti-meelne, on piisavalt suur.

test, laulvast revolutsioonist. Ei Koidulast ega Jakobsonist, Vilmsist ega Miina Härmast, Poskast ega Tõnissonist (kui juba Tartusse sai tulnud), Raimund Kullist ega Marie Underist. Küll aga – perevägivaldast. Ühesõnaga: palju õnne, kallid Eestimees, kes sa oma inimesi lased üksteist kastruliga tühaks peksta, ja kallid Tiit Ojasoo, kes löi naist jalaga ja sai tasuks presidendivalimise võitu korraldamise.

President, keda tahetakse kuulata

Ma ei nori Kaljulaidi kallal enam sugugi mitte, sest, kui saatuses vähegi õiglust on, saab tema ametisoleku aeg varsti lõplikult läbi ja meie sellest priiks. Asi on muus: see president tegi meile selgeks, et Kadrioru peremeheks võib saada inimene, kel puudub poliitiline taju, kaastunne, ligimesearmastus,

leebus ja isegi kõnepidamise oskus. Ametis, mis ei eelda mitte millegi tegemist, on oluline omadus: karisma. Sümpaatsus. Mis oli olemas Lennart Meril – ega temagi kõned väärinud alati Cicerot. Merist õhus fluidumit, sarmi ja eruditsiooni, mis pani teda kuulama.

Teine seda tüüpi riigimees, aga juba ülemaailmses mastaabis, oli Tšehhi president Václav Havel.

Õeldu on tegelikult peaaegu ainus argument selle kasuks, et presidendivalimisi peaks valima rahvas. Rahvas peaks saama valida endale presidendid, keda ta kuulata tahab. Mitte tihti, aga hästi. Nõukogude ajast (mis Kaljulaidi väidete kohaselt oli üks rist ja viletsus) meenus mulle ja eakaaslastele samuti inimene, kes võinuks hilisemal ajal olla meie president – Valdo Pant. Ta ei olnud ilus mees ja nõukogude ajal ei saanud tal olla mitut väga hästi istuvat ülikonda, aga kui oli teada, et õhtul räägib televisoris Valdo Pant, olid tänavad tühjad. Mäletan, et isegi naabermaas elanud ja Siberi läbi teinud karm metsa- ja viinavend ütles tema saadete kohta (mis sisaldasid paratamatult ka kommunistlikku ajalookäsitlust): „Vot jaa. No vot, see on alles eesti mees!“

Ja siin on presidendivalimisel saadikute ja valijameeste poolt sügav jama sees. Need, kes presidendivalimisi ei juhindu mitte karismaatilisusest ja empaatiast, vaid taktikalistest kaalutlustest – Kaljulaidi polnud enamik meist näinud, veel vähem kuulnud. Lihtsalt kuna ajakirjandus soigus tervete päevade kaupa, et saadikud ja valijamehed on äpud, kuna ei saa presidendivalimisi, siis – ah, tont temaga! – paneme kellegi ära. Noh ja pandigi viie-kuue inimese ühisel nõul ning tulemus on olnud nüüd see, mis ta on. Mina muidugi ei hääletanud, kuna olen selle ameti vastu põhimõtteliselt, ja ma sain ka

mõned oma kolleegid ära räägitud. Ütleme nii: 15–20 tühja ja kehtetud sedelit olid minu teene. Ja mul ei lähe meelest, kui pärast valimist sattusin Toompea koridoris kokku oma korrusenaabriga, kes vaatas mulle otsa ja ütles tasakesi: „Kuulge, te ei tea veel ka ise, millega te hakkama saite.“

Hääldemagnetist loobumine on valus

Teiste sõnadega: valijamehed ja saadikud jätsid kasutamata oma ainsa olulise eelise kogu rahva ees – oma kompetentsuse, selle, et nad tunnevad inimesi, poliitikat ja poliitikut ning saavad seega langeda enam-vähem kompetentse otsuse. Nad valisid ükskõik kelle, keda nad ei tundnud, kelle poliitilistest aadetest polnud neil õrna aimugi. Sellises olukorras võinuks presidendid valida loosi või kaardimoori ennustuse teel. Kusjuures on alust arvata, et juhuvalimise tulemus oleks parem, kuna häid ja tarku inimesi on rohkem kui teisi. Seejuures oli selle presidendivalimise puhul meil veel üks miinus: seotus välismaise raha ja globalistlike struktuuridega. Valimiste aegu me ei teadnud, et presidendipalgale (5200 eurot kuus) lisaks saab Kaljulaid 12 000 eurot „üleminekutoetust“ (taevas hoidku – üleminek kust ja kuhu? võõrsilt koju ju) kuus. Kas Kaljulaid on lojaalne 12 000 või 5000 eurole? Muide, sama lugu oli Pätsil, kes töötas Vene naftafirma juristina, mis lõppes hiljem Eesti anastamisega.

Kui me arvame, et suur osa Eesti rahvast on meelestatud eestlaslikult ja patriootiliselt, siis tõenäosus, et loosi teel valitud president on tugevamalt Eesti-meelne, on piisavalt suur. Tõenäosus, et juhuse läbi presidendiks saanu põlastaks parlamenti, tulles sinna vuhvaikas või jättes tulemata parlamendi 100.

aastapäeva tähistamisele, on ka väike. Sest enamik meie rahvast on viisakas, lugupidav ja Eesti-meelne. Muide, Kaljulaidi rinnale kirjutatud lause „Sõna on vaba“ ei kehti tema enese kohta: presidendikõne ei ole vaba. Temale Eestis peetava ameti eest makstavad neli miljonit võtavad temalt õiguse muuks, kui vaid riikliku sõna ütlemiseks. Presidendikõne avaldamisele on piiratud ja kinni makstud suurte hüvedega – isikliku kokani välja.

Vot need on argumentid selle kasuks, et presidenti võiks valida rahvas. Me teame, et rahvas ei pruugi teha õiget otsust (100 000se hääletusaagi on valimistel saanud Indrek Tarand, veidi vähem Toomas Hendrik Ilves ja Marina Kaljurand), aga sellel otsusel on olemas kõva argument: valitakse see, kes meeldib. Ja poliitika ei puutu asjasse.

Muide, rangelt võttes pole ühelgi erakonnal hirmus suurt huvi oma mehe/omanaise upitamisel Kadrioru. Valitud president on oma erakonnale jäädavalt kaotatud, st kadunud on suur hääldemagnet, kes ei osale enam ei kohalikel, riigikogus ega ka europarlamenti valimistel. Ajalugu on näidanud, et püüdes näidata oma erapooletust, kipuvad presidendid keerama käru just oma erakonnale. Ja erakondade võimalus reklaamida ennast presidendierakonnana kestab lähimate valimiseni ainult juhul, kui need kaugel ei ole. Sest vahepeal tulevad poliitika muud ja tähtsad asjad peale. Rahvaliit armastas end nimetada presidendiparteiks, kuna tema aidatud presidendiks sai Arnold Rüütel. Paljukesest sellest kasu oli... ei tea, aga kohe, kui asemele tuli Ilves, algatas prokuratuur poliitilise protsessi nimega maadevahetus, mille eest Rüütli presidendistaatus Rahvaliitu hoidnud oli. Nii et tasub järele mõelda, kas ikka hakata seda presidendivarki ajama.